

آیین نامه تاسیس آزمایشگاه تحقیقاتی

شماره نسخه: ۱۷/۳۸۹۹۲

تاریخ آخرین بازنگری: ۱۴۰۲/۲/۲۵

شماره صفحه: ۱

مقدمه

باتوجه به پتانسیل و ظرفیت‌های مجتمع آموزش عالی فنی و مهندسی اسفراين در امر آموزش، پژوهش و ارتباط با صنعت، لزوم تاسیس آزمایشگاه‌های تحقیقاتی جدید بیش از پیش احساس می‌شود. از طرفی لازمه تاسیس آزمایشگاه‌ها در این مجتمع، جمعیت دانشجویان و پژوهشگران، نیاز صنعت و جامعه، وجود تجهیزات و امکانات جدید و به روز، قابل استفاده و متناسب با اولویت‌های پژوهشی دانشگاه و توجیهات علمی و پژوهشی مناسب برای آن‌ها می باشد. از این رو تاسیس آزمایشگاه‌های تحقیقاتی جدید نیازمند رعایت حداقل‌هایی می‌باشد که برای تامین این حداقل‌ها و استمرار کیفیت مطلوب برای خدمات این مجموعه‌ها این شیوه نامه با ۶ ماده و ضمیمه تدوین شده است.

- ماده ۱: تعاریف و اصطلاحات ۲۹
- ماده ۲: اهداف ۳۰
- ماده ۳: روند اجرایی ۳۰
- ماده ۴: شرایط مسئول و کارشناس ۳۰
- ماده ۵: نظارت و ارزیابی آزمایشگاه تحقیقاتی ۳۲
- ماده ۶: شرایط تغییر یا توقف فعالیت ۳۲
- ضمیمه ۱: اطلاعات عمومی آزمایشگاه تحقیقاتی ۳۴
- ضمیمه ۲: اطلاعات کالبدی آزمایشگاه تحقیقاتی ۳۵
- ضمیمه ۳: اطلاعات تجهیزات موجود ۳۶
- ضمیمه ۴: خدمات آموزشی، پژوهشی و صنعتی ۳۷
- ضمیمه ۵: فرم ارزیابی آزمایشگاه تحقیقاتی ۳۸

ماده ۱: تعاریف و اصطلاحات

وزارت عتف: وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

دانشگاه: مجتمع آموزش عالی فنی و مهندسی اسفراين

مسئول: عضو هیات علمی متقاضی تاسیس آزمایشگاه تحقیقاتی که بعد از تاسیس به عنوان مسئول آزمایشگاه شناخته خواهد شد و پاسخگوی فعالیت ها، بهره‌برداری از تجهیزات، رعایت اصول مرتبط با ایمنی فضا و ارتباط با اداره امور آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه می‌باشد.

آزمایشگاه: مجموعه‌ای که با روش‌های علمی و با کمک تجهیزات پیشرو بطور عمده در حوزه‌های «پژوهشی» و «ارتباط با صنعت» فعالیت می‌کند به عنوان آزمایشگاه شناخته می‌شود. آزمایشگاه باید در مسیر ابتکار، فناوری و خلاقیت در دانشگاه جایگاهی موثر داشته و در روند فعالیت‌های پژوهشی، تولید علم و ثبت اختراع نقش آفرینی نماید. همچنین ارتباط موثر با مرکز رشد و استارت‌آپ‌ها از جمله وظایف هر آزمایشگاه می باشد.

کارشناس: شخصی که مسئولیت ارائه خدمات در آزمایشگاه را دارد به عنوان کارشناس شناخته خواهد شد ممکن است یک آزمایشگاه به دلیل تنوع امکانات و تجهیزات مختلف خود، کارشناسان مختلفی داشته باشد.

شماره نسخه: ۱۷/۳۸۹۹۲

آیین نامه تاسیس آزمایشگاه تحقیقاتی

تاریخ آخرین بازنگری: ۱۴۰۲/۲/۲۵

شماره صفحه: ۲

اداره امور آزمایشگاه‌ها: اداره امور آزمایشگاه‌ها مسئولیت نظارت بر فعالیت آزمایشگاه‌های تحقیقاتی دانشگاه را داشته و کلیه امور مربوط به صدور مجوزهای قانونی، فعالیت، تعرفه خدمات، انتخاب یا تغییر مسئول و کارشناسان، وضعیت تجهیزات، نیازمندی‌های جدید، تعمیر تجهیزات موجود، جذب اعتبارات، استانداردسازی و رعایت موارد ایمنی باید با نظارت، اطلاع، راهنمایی و یا همراهی این اداره صورت پذیرد. این مسئولیت در دانشگاه بر عهده مدیریت پژوهشی دانشگاه می‌باشد.

ماده ۲: اهداف

- ۱-۲- ارتقا توان پژوهشی اعضای هیات علمی، دانشجویان و پژوهشگران.
- ۲-۲- توسعه پژوهش‌های برنامه محور در جهت افزایش توان و جایگاه علمی دانشگاه.
- ۳-۲- کسب مرجعیت علمی و فناوری در زمینه‌های تخصصی خاص منطبق با سند راهبردی دانشگاه.
- ۴-۲- کمک به حل مسائل موجود در جامعه و صنعت و در صورت امکان ایجاد درآمد برای دانشگاه از این طریق.
- ۵-۲- کمک به پایان نامه‌های دانشجویی و طرح‌های پژوهشی اساتید که مرتبط با فعالیت‌های آزمایشگاهی می‌باشد.
- ۶-۲- تسهیل روابط با دانشگاه‌ها، موسسات پژوهشی و تحقیقاتی کشور و دستگاه‌های اجرایی در استفاده از تجهیزات و خدمات آزمایشگاهی.

ماده ۳: روند اجرایی

- ۱-۳- هریک از اعضا هیات علمی می‌تواند درخواست خود مبنی بر تاسیس آزمایشگاه تحقیقاتی را به گروه مربوطه ارائه کند. درخواست تصویب شده از طرف گروه، در مرحله بعدی باید به تصویب شورای دانشکده برسد. در آزمایشگاه‌هایی که به صورت بین رشته‌ای بین گروه‌ها و یا دانشکده‌های مختلف خدماتی را ارائه خواهند داد این درخواست از طریق چند عضو هیات علمی از گروه‌های آموزشی و یا دانشکده‌های مختلف ارائه می‌گردد.
- ۲-۳- این درخواست در مرحله بعد با تکمیل اطلاعات و مدارک مندرج در ضمیمه این شیوه نامه به مدیریت امور پژوهشی و فناوری دانشگاه ارسال می‌شود.
- ۳-۳- در صورت تایید شورای پژوهش و احراز شبکه آزمایشگاه‌های علمی ایران (شاعا) درخواست تاسیس برای تایید نهایی به ریاست دانشگاه ارسال خواهد شد.
- ۴-۳- در صورت تایید ریاست دانشگاه، عضو هیات علمی می‌تواند به تاسیس آزمایشگاه تحقیقاتی پیشنهادی اقدام نماید.
- ۵-۳- اقدامات لازم جهت ورود به لیست شبکه آزمایشگاه‌های علمی ایران (شاعا) مانند تامین و تعمیر تجهیزات، موارد مرتبط به ایمنی، سلامت و محیط زیست (HSE) و عرضه خدمات مختلف توسط مسئول آزمایشگاه پیگیری خواهد شد.

ماده ۴: شرایط و وظایف مسئول و کارشناس

- ۱-۴- **مسئول:** عضو هیات علمی که درخواست تاسیس آزمایشگاه تحقیقاتی را می‌دهد، مسئول آن آزمایشگاه شناخته شده و تمام مکاتبات و ارتباطات از طرف اداره امور آزمایشگاه‌ها پس از تاسیس این آزمایشگاه با ایشان صورت خواهد گرفت. مسئول آزمایشگاه باید حداقل سه سال سابقه حضور در دانشگاه را داشته و یا وضعیت استخدامی او حداقل در مرحله رسمی - آزمایشی باشد. همچنین مسئول آزمایشگاه باید سابقه فعالیت پژوهشی (موضوع رساله دکتری، مقالات و پژوهش‌های گذشته یا جاری) مرتبط با آزمایشگاه پیشنهادی را داشته باشد.

• مسئول آزمایشگاه موظف است هماهنگی‌های لازم برای فعالیت‌های پژوهشی و یا پروژه‌های اجرایی را انجام داده و بر فعالیت‌های آزمایشگاه

آیین نامه تاسیس آزمایشگاه تحقیقاتی

شماره نسخه: ۱۷/۳۸۹۹۲

تاریخ آخرین بازنگری: ۱۴۰۲/۲/۲۵

شماره صفحه: ۳

نظارت نموده و در مسائل مرتبط با ایمنی، سلامت و محیط زیست (HSE) با مسئولین مربوطه در دانشگاه همکاری نماید.

- تعمیر تجهیزات و اعلام نیازمندی‌های جدید آن آزمایشگاه باید از طریق این مسئول به اداره امور آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها اطلاع داده شود.
  - هر عضو هیات علمی نمی‌تواند مسئول بیش از یک آزمایشگاه باشد. همچنین باید هر آزمایشگاه یک مسئول داشته باشد. اما در آزمایشگاه‌هایی که خدمات پژوهشی مشترک بین رشته‌ای را ارائه نموده و با درخواست چند عضو هیات علمی از دانشکده‌های متفاوت شکل گرفته است، آزمایشگاه می‌تواند دارای چند مسئول بوده که هر یک از آن‌ها از یکی از آن دانشکده‌ها انتخاب شده باشند.
  - مسئول آزمایشگاه تحقیقاتی باید گزارش سالانه مربوط به فعالیت‌های پژوهشی خود را مطابق فرم‌های درخواستی از طرف آزمایشگاه مرکزی به اطلاع اداره امور آزمایشگاه‌ها برساند.
  - مسئول آزمایشگاه می‌تواند با واحدهای دیگر دانشگاهی و یا صنعتی جهت انجام پروژه‌های پژوهشی مشترک مذاکره نموده و همکاری نماید. لیکن عقد قرار داد و یا هرگونه مکاتبه باید با اطلاع و تایید اداره امور آزمایشگاه‌ها صورت پذیرد.
  - در صورت انصراف، انفصال و یا فقدان مسئول مربوطه، شورای گروه موظف است حداکثر ظرف یک ماه یکی از اعضای هیات علمی خود را به عنوان مسئول جدید آزمایشگاه معرفی کند. همچنین در صورتی که شخص مسئول، ارتباطات لازم را با اداره امور آزمایشگاه‌ها برقرار ننماید و یا وظایف خود را انجام ندهد، این اداره می‌تواند از گروه آموزشی مربوطه تقاضای انتخاب مسئولی جدید را برای آن آزمایشگاه نماید.
- ۴-۲- کارشناس:** در بعضی از آزمایشگاه‌ها برای کار با تجهیزات و انجام فعالیت‌های داخلی آزمایشگاه، نیاز به شخصی به عنوان کارشناس آزمایشگاه وجود دارد. در صورتیکه شخص مسئول آزمایشگاه بتواند وظایف کارشناس را انجام دهد وجود کارشناس برای آن آزمایشگاه ضروری نمی‌باشد. ویژگی‌ها و مسئولیت‌های کارشناس عبارتند از:
- کارشناس باید دارای مدرک تحصیلی یا کاری مرتبط با آزمایشگاه تحقیقاتی را داشته باشد.
  - کارشناس موظف است خدمات مربوط به امور پژوهشی را ارائه نماید. کنترل و نظارت مستمر در نحوه استفاده وسایل و مواد مصرفی توسط مراجعین و در صورت لزوم معرفی و همراهی در استفاده از تجهیزات موجود از جمله این امور است.
  - کارشناس باید عضوی از دانشگاه بوده و طی حکمی رسمی در این مسئولیت انجام وظیفه نماید، یا از ظرفیت نیروهای امریه سربازی استفاده شده و یا به عنوان شخصی خارج از دانشگاه به واسطه تفاهم نامه‌ای که با او منعقد می‌گردد باید خدمات لازم را ارائه نماید.
  - کارشناس باید در انجام فعالیت‌های خود از مسئول آزمایشگاه پیروی کرده و دستورات او را عملی نماید.
  - کارشناس علاوه بر تسلط بر روش‌های استفاده از تجهیزات، موظف بر حفظ و نگهداری و استفاده از آنها با رعایت کلیه استانداردهای مربوطه می‌باشد.
  - در مورد تجهیزاتی که نیاز به کالیبراسیون دوره‌ای دارند کارشناس آزمایشگاه باید در زمان مناسب نسبت به ارسال درخواست کالیبراسیون تجهیزات مربوطه به مسئول آزمایشگاه اقدام نماید.
  - کارشناس آزمایشگاه در پایان هر سال نسبت به تهیه فهرست تجهیزات مورد نیاز آزمایشگاه اقدام نموده و وضعیت دستگاه‌ها از نظر نیاز به کالیبراسیون یا هر نوع تعمیر ثبت کرده و به مسئول آزمایشگاه اعلام نماید.
  - کنترل و نظارت بر تجهیزات ایمنی در آزمایشگاه مانند: نظارت بر تاریخ شارژ کپسول‌های آتش نشانی، نحوه استفاده و نگهداری گازهای مصرفی، جعبه کمک‌های اولیه، وسایل برقی و ... برعهده کارشناس است.

آیین نامه تاسیس آزمایشگاه تحقیقاتی

شماره نسخه: ۱۷/۳۸۹۹۲

تاریخ آخرین بازنگری: ۱۴۰۲/۲/۲۵

شماره صفحه: ۴

- در استفاده از تجهیزات پر خطر حضور کارشناس الزامی است.
  - کارشناس موظف است هرگونه اتفاقی که مخل ایمنی، عملکرد و روال کار آزمایشگاه باشد را در اسرع وقت به اطلاع مسئول آزمایشگاه برساند.
  - کارشناس نمی تواند کلید و یا مسئولیت محل آزمایشگاه را به افراد غیر مسئول (دانشجو، استاد و ...) بسپارد.
- تبصره ۱:** در صورتی که آزمایشگاه تحقیقاتی کارشناس نداشته باشد، مسئول آزمایشگاه و یا همکاری که معرفی می نماید مسئولیت های اعلامی برای کارشناس را برعهده خواهد داشت.

ماده ۵: نظارت و ارزیابی فعالیت آزمایشگاه تحقیقاتی

- ۵-۱- مسئولیت نظارت بر عملکرد آزمایشگاه تحقیقاتی بر عهده مدیریت امور پژوهشی و فناوری دانشگاه است که با توجه به برنامه مصوب و گزارش پیشرفت سالانه انجام می شود.
- ۵-۲- مسئول آزمایشگاه موظف است گزارش عملکرد پژوهشی سالانه خود را مطابق فرم ارزیابی جهت بررسی در شورای پژوهشی به مدیریت امور پژوهشی و فناوری دانشگاه ارائه دهد.
- ۵-۳- هرگونه حمایت پژوهشی و تمدید فعالیت آزمایشگاه تحقیقاتی منوط به ارائه حداقل یک مقاله JCR یا طرح پژوهشی برون دانشگاهی مرتبط با فعالیت آزمایشگاه تحقیقاتی در هر دوره ارزیابی سالیانه است.
- ۵-۴- وجود حداقل سه تجهیز آزمایشگاهی و حضور حداقل دو عضو هیات علمی در شکل گیری یک آزمایشگاه تحقیقاتی ضروری است.

ماده ۶: شرایط تغییر با توقف فعالیت

- ۵-۱- مسئول آزمایشگاه تاسیس شده لازم است در پایان هر سال تحصیلی گزارشی از فعالیت های پژوهشی انجام گرفته را به اداره امور آزمایشگاه ها ارائه کند. در صورت عدم ارائه گزارش در موعد مقرر و قطع ارتباط با اداره امور آزمایشگاه ها، با تقاضای این اداره، گروه آموزشی مربوطه موظف است از شخص مسئول خواسته تا دلایل قطع ارتباط خود را گزارش نموده و در غیر این صورت این گروه آموزشی باید ظرف یک ماه مسئول جدید آزمایشگاه را از میان اعضای هیات علمی خود انتخاب و به اداره امور آزمایشگاه ها معرفی نماید.
- ۵-۲- خرابی اکثریت تجهیزات کلیدی آزمایشگاه و یا عدم اعلام مسئول جدید آزمایشگاه در محدوده زمانی اعلام شده، باعث توقف فعالیت و خارج شدن آن مجموعه از لیست اداره امور آزمایشگاه ها و نتیجتاً خارج شدن از لیست شبکه آزمایشگاه های علمی ایران (شاعا) می گردد.
- تبصره:** در مواردی که این شیوه نامه در آن زمینه مسکوت است شورای پژوهش تصمیم گیری خواهد کرد.
- این شیوه نامه در ۶ ماده و ۴ ضمیمه در تاریخ ۱۴۰۲/۰۲/۲۵ به تصویب شورای پژوهش دانشگاه رسید و از این تاریخ لازم الاجرا است.